

**Pr. lect. univ. dr. Lucian Petroaia,
Facultatea de Istorie, Filosofie și Teologie,
Universitatea „Dunărea de Jos“ din Galați**

**MĂRTURISITOR AL LUI HRISTOS
ȘI LUPTĂTOR PENTRU UNITATEA CREDINȚEI,
PR. IC. STAVR. CONSTANTIN COSTICĂ PICOȘ**

***Abstract:** The present study is intended only as an attempt to sketch, with the most realistic touches, the image of a priest, alive in the memories, gratitude, prayers and longing of many Christians who have known him now serving the “saint, higher than the heavens, holyaltar” of Christ.*

Why is it spoken in this way about Father Costica Picoș? The reasons are the very words below, gathered from the documents, from the accounts of others, from personal memories.

Two characteristics of his life and ministry are his doctrine of confessing Christ and his struggle for the “unity of faith”, for the priestly brotherhood, and for the harmonious unity between the clergy and the hierarch, between the clergy and the people, between the clergymen, in times of atheism.

To all these, something else is added which is absolutely necessary to us today: the need for authentic model! A model for today's young priests and intellectuals, a model for the Christian family - so strained and troubled in these years, a model for Christians, a model for every men who want to leave a good mark after them.

Coming from a “different world” - the interwar period, the exponent of a “golden” generation that has faded, Father Picoș must not be forgotten. His devoted faith, charismatic service, his good deeds, and his work for men, under the wing of the Church, in times of war, famine, atheism, dictatorship, social and human mutations, must always be remembered.

What we have seen in him, especially for unity, let's try to do it ourselves, for ourselves, for us, for our sons.

***Keywords:** ministry, priesthood, unity of faith.*

***O viață dedicată
slujirii lui Dumnezeu și oamenilor***

Părintele Picoș s-a născut la 29 ianuarie 1914, în localitatea Corbu, aflată atunci în județul Râmnicu Sărat, astăzi județul Brăila, în familia notarului Oprea D. Picoș (care era și dascăl la strana bisericii din sat) cu soția sa Ionica, fiica preotului Petru Bordeianu din satul Corbu Nou¹. La Botez a primit numele de Costică², deși pe parcursul vieții sale de preot și în multe documente personale este înscris cu numele complet de Constantin.

După ce a urmat cursurile primare, s-a înscris la Seminarul Teologic „Episcopul Melchisedec” din Ismail, pe care l-a absolvit în anul 1933, clasându-se al optulea între cei 32 de elevi ai clasei. În timpul uceniciei la Seminar s-a distins, cu note și calitative maxime, la disciplinele Istorie bisericească, Practică liturgică, Omiletică (disciplină numită atunci în programă „Exerciții de predică”), Muzică.

Diploma sa de absolvire consemnează:

„Noi, Ministrul Culturii și Cultelor, văzând încheierea comisiunii examenului de absolvire instituită în sesiunea iunie 1933 la Seminarul din Ismail. Având în vedere raportul direcțiunii Seminarului «Episcop Melchisedec» din Ismail cu nr. 1000 din 30 iulie, anul 1933. Conferim Domnului Picoș O. Constantin, de naționalitate română, de religie ortodoxă, născut în comuna Corbu, plasa ..., județul Râmnicu Sărat la anul 1914, luna ianuarie, în 29 de zile, care a obținut la studiu nota medie generală 7,85, la purtare nota medie generală 9,54, fiind clasificat al VIII-lea între 32 candidați, această diplomă de absolvire a Seminarului, spre a se bucura de toate drepturile și prerogativele ce-i acordă legile Țării”³.

1. *Act de naștere nr. 8 / 1914, conform Extras din Registrul stării civile pentru Nașteri din anul 1914 / una mie nouă sute patrusprezece, în Arhiva Parohiei „Sfinții Trei Ierarhi” din Galați - Dosar cu documente personale „Pr. Costică Picoș”. Sursa se va mai folosi la notele următoare, pentru ea adoptând în studiul de față abrevierea „A. P. 3 I. – ds. pers.”*

2. *Certificat de Botez nr. 10 / 20 februarie 1941, eliberat de Parohia Corbu, din plasa „I. G. Duca”, județul Râmnicu Sărat. Este semnat de preotul Zamfir Mihail, slujitor în acea perioadă la biserica cu hramul „Cuvioasa Parascheva” din localitate. Documentul se păstrează, în copie, în A. P. 3 I. – ds. pers.*

3. *Diplomă de absolvire a Seminarului Teologic; nr. Ministerului 164526 / 1933: nr. Seminarului 196 / 1933, în A. P. 3 I. – ds. pers.*

Atât Diploma, cât și foaia sa matricolă poartă pe ele semnătura Ministrului Cultelor și Artelor – I. Bratu, pe cea a binecunoscutului preot profesor dr. Cicerone Iordăchescu (președintele comisiei de atestat) și pe cea a directorului școlii, pr. dr. Antonie Harghel.

S-a înscris apoi la Facultatea de Teologie din Cernăuți, pe care a absolvit-o în anul 1944, dovedindu-se, de asemenea, un student de valoare. A frecventat cursurile și a respectat toate regulile academice, terminând fiecare an de studiu cu calificativul „Distincție“, după cum reiese dintr-o recomandare emisă de decanatul Facultății⁴. Absolvă studiile universitare cu o teză redactată sub îndrumarea pr. prof. dr. Vladimir Prelipceanu, cu subiectul „*Problema răului în Vechiul Testament*“.

În anul 1939 se căsătorește cu tânăra Alexandrina Popescu, fiica preotului Nicolae Popescu și a presbiterii Gherghina (născută Andronache) din comuna Independența, județul Covurlui atunci. Tânăra Alexandrina s-a dovedit o preoteasă care a știut să fie alături de soțul ei, prin credință și rugăciune, prin hărnicie și ospitalitate, prin neconțință punere la dispoziția enoriașilor. Timpul a arătat că cei doi tineri au luat o decizie sinceră, înțeleaptă și binecuvântată⁵, deși dânsul avea 25 de ani și studiile teologice nefinalizate⁶, iar dânsa avea doar 16 ani și era studentă când a acceptat jugul familiei. Cu darul lui Dumnezeu, au fost o familie binecuvântată, care a păstrat candela iubirii sfințite prin Taina Cununiei, aprinsă cu lumina credinței, timp de 67 de ani⁷! Toată viața părintele a fost apelat de

4. Conform *Certificat* emis de Facultatea de Teologie din Cernăuți, a Universității din Iași, sub nr. 3992/ 22 septembrie 1942, semnat de prof. dr. Petre Procopovici, titularul catedrei de Teologie Practică a Facultății. În 1942, studentul Picoș Constantin se afla în anul III de studiu. Documentul se păstrează în A. P. 3 I. – ds. pers.

5. Am consultat *Extras din Registrul Stării Civile pentru căsătorii pe anul 1939 și Certificat de Cununie nr. 4 / 24 aprilie 1939*, în A. P. 3 I. – ds. pers.

6. În perioada 1 iulie 1933 – 31 octombrie 1941 a funcționat ca secretar diurnist la Primăria Comunei Corbu, jud. Râmnicu Sărat, conform *Certificatului nr. 997 / 1946*, eliberat de această instituție - în A. P. 3 I. - ds. pers.

7. Presbitera Alexandrina a trecut la cele veșnice în ziua de 13 martie 2006, cu doi ani și jumătate înaintea părintelui Picoș. A se vedea articolul subsemnatului, înti-

doamna preoteasă cu mângâierea „floare plăpândă!”, iar spre finalul vieții, când sfinția sa avea 93 de ani, iar soția sa trecuse dincolo de zare, părintele avea să spună că dânsa i-a fost „steaua care a împodobit strălucitor viața mea”!

Căsnicia lor a fost binecuvântată de Dumnezeu cu doi copii: Virgil Octavian (născut la 8 septembrie 1944)⁸ și Gherghina (născută la 1 noiembrie 1946)⁹.

Slujire sfântă la Altar și trudă în ogorul Bisericii

Întrucât era legat de locurile unde urmase studiile seminariale, tânărul teolog Costică Picoș părăsește serviciul laic pe care îl avuse-se timp de opt ani, la Primăria Corbu (vezi nota 6) și se oferă spre slujirea Bisericii în Eparhia Hotinului, unde ucenicise. Se pregătește cu mare atenție, spovedindu-se curat și luând dezlegarea protosinghelului Tarasie, cel care, la Catedrala din Bălți, cerceta canonic și pregătea duhovnicește candidații pentru hirotonie. Astfel, în ziua de 14 martie 1943 este hirotonit diacon, iar la data de 18 aprilie, același an, primește harul Preoției, cu rugăciunile și prin punerea mâinilor vrednicului de pomenire Partenie Ciopron, Episcopul Hotinului și al Armatei. Hirotoniile au avut loc în Catedrala Episcopiei Hotinului din Bălți, la preoție diaconul-candidat Constantin Picoș fiind prezentat de preotul iconom stavrofor Dionisie Iavorschi – consilier referent și de protoiereul Ioan Dăncilă – preot militar cu gradul de locotenent colonel¹⁰.

tulat *Presbitera Alexandrina Picoș, model în slujirea de preoteasă*, în revista eparhială „Călăuză ortodoxă”, XVII (2006), nr. 207-208, p. 32.

8. Absolvent al Institutului Pedagogic de trei ani din Universitatea Galați, specializarea „Matematică”. A fost profesor de Matematică la mai multe școli din județul și municipiul Galați, timp de 10 ani, după care a lucrat la Centrul de Calcul din Galați. Actualmente pensionar, stabilit în Grecia.

9. Absolventă a Institutului Pedagogic de trei ani din Universitatea Galați, specializarea „Fizică”. A fost profesoară de Fizică la Școlile din Nănești (jud. Vrancea), Nămolosa și Tulucești (jud. Galați), actualmente pensionară.

10. *Jurnal de hirotonie*, cu semnătura episcopului Partenie Ciopron și *Declarație de hirotonie* din 18 aprilie 1943, în A. P. 3 I. – ds. pers.

Ca preot, a slujit la biserica Mănăstirii Japca – Soroca¹¹ (aprilie 1943 – septembrie 1944), pe seama căreia a și primit hirotonia, dar mai ales la biserica „Sfântul Nicolae” din Bălți. În paralel a lucrat în Cancelaria Episcopiei Hotinului, ca impiegat¹² cu o gradație¹³ (1 martie 1943 – 1 iulie 1944), după obținerea licenței în Teologie primind și a doua gradație. Demn de subliniat este faptul că, în perioada 1 martie 1943 – iulie 1944 a fost și profesor la Școala de Cântăreți Bisericești din Bălți; în aceeași perioadă a fost și grefier la Consistoriul Spiritual Eparhial al Episcopiei Hotinului.

Prin Decizia cu nr. 40.010 / 1944 a Ministerului Cultelor, Episcopia Hotinului a fost desființată; tânărul impiegat este transferat în Cancelaria Episcopiei Dunării de Jos, începând cu 1 decembrie 1944¹⁴. Aici îndeplinește apoi, pe rând, ascultările de sub-șef de birou (1 august 1945 – 30 august 1946), șef de secție și casier (1 septembrie 1946 – 31 martie 1949), șef de serviciu (1 aprilie 1949 – 31 martie 1950) și secretar eparhial (1 martie 1950 – 1 noiembrie 1952)¹⁵. O dovadă a

11. În documentele personale ale pr. Picoș este consemnată sub numele de „Japca”. Este o așezare monahală de secol XVII, situată la 45 km-sud de Soroca, astăzi în raionul Florești, Republica Moldova. Ca specific are o bisericuță rupestră, săpată în malul Nistrului și o alta, de lemn, datând din a doua jumătate a secolului al XVIII-lea. În anul 1852, mitropolitul Gavriil Bănulescu Bodoni restaurează schitul Japca și îi dă statut de mănăstire. Un prim istoric al acestei așezări monahale este realizat de arhimandritul Visarion Puiu, în lucrarea sa *Monastiri din Basarabia*, apărută în 1919. Datorită credinței și eroismului maicilor nevoitoare de aici, este singura mănăstire din Basarabia care nu a fost închisă în perioada comunistă.

12. „Impiegat” = „funcționar de grad inferior” – a se vedea „Noul Dicționar universal al limbii române”, Editura „Litera Internațional”, București-Chișinău, ediția a II-a, 2007, p. 591. Nivelul de competențe al „impiegatului” era similar cu cel pe care îl are un referent, astăzi.

13. Decizia semnată de Episcopul dr. Partenie Ciopron, înregistrată sub nr. 1797 / 27 februarie 1943, în A. P. 3 I. – ds. pers. Venea pe acest post dintr-o poziție similară, de impiegat, pe care o îndeplinise la „Spitalul de Boli Mintale și Nervoase” din orașul Bălți, în perioada 1 decembrie 1941 – 31 martie 1943 – Cerere a pr. Costică Picoș pentru trecerea în postul de șef de serviciu, înregistrată în Cancelaria Eparhiei Dunării de Jos sub nr. 4980 / 1 noiembrie 1946 – copie în A. P. 3 I. – ds. pers.

14. Pentru o scurtă perioadă, împreună cu familia cunoaște și exilul, ca refugiat din Basarabia la Caransebeș, apoi la Rușchița Montană, unde i se naște și primul copil.

15. Decizia nr. 9 / 1950, semnată de Episcopul Chesarie Păunescu al Dunării de Jos - în A. P. 3 I. – ds. pers.

lucrării sale de calitate în Cancelaria Eparhială a Dunării de Jos rămâne caracterizarea pe care i-o face în scris Episcopul Cosma Petrovici, care îl aprecia astfel:

„...dovedește că posedă cunoștințe generale necesare exercitării funcțiunii, are mare putere de muncă, lucrează și în afară de orele legale, nu speculează lucrările pentru interese imorale sau materiale, este ordonat și execută cu promptitudine lucrările, are comportare demnă în timpul serviciului, are spirit de inițiativă, prestează în mod excepțional și servește publicul amabil și legal”¹⁶

Însă acestea au fost doar activități administrative, pe care le-a împlinit cu mare credincioșie și competență, lângă ierarhii timpului, Cosma Petrovici și Chesarie Păunescu. Marea sa bucurie a rămas, mereu, slujirea la Sfântul Altar, al cărei fir nu îl întrerupe niciodată, deși vremurile erau tulburi, era război și se resimțeau atâtea lipsuri. De la Bălți, ca preot, este transferat la parohia Independența, județul Galați, unde slujește timp de 11 ani (1 octombrie 1944 – mai 1952), într-o primă etapă ca „preot ajutător”, apoi ca titular.

Întrucât primește postul de secretar eparhial, iar naveta nu îi permitea a se dedica întru totul slujirii administrative din cancelarie, cere și obține transferul în orașul Galați, la Parohia „Sf. Sofia”, unde slujește în perioada 1 noiembrie 1952 – noiembrie 1963. După dărâmarea bisericii „Sfânta Sofia” este transferat la Parohia „Sfinții Trei Ierarhi” (de la 1 februarie 1964), de unde și iese la pensie, la 1 februarie 2002¹⁷, la vârsta de 88 de ani, fiind apoi îmbisericit aici¹⁸.

Pentru râvna sa în slujirea preoțească și în lucrarea administrativă a primit toate rangurile bisericești, de la sachelar (27 februarie 1949), la cel de iconom stavrofor. Pe un document de propunere în scris pe care îl întocmise consilierul referent Jorăscu, episcopul-locotenent Antim Nica scrie personal: „*Se aprobă. A fost hirotosit (sachelar, n.n.) la 27.II.1949 la biserica din parohia Doaga, satul Răchitosu,*

16. *Certificat*, semnat de Episcopul Cosma Petrovici al Dunării de Jos, înregistrat sub nr. 4143 / 3 octombrie 1946, în A. P. 3 I. – ds. pers.

17. *Decizia nr. 4 / 2002*, semnată de Chiriarhul Dunării de Jos (pe atunci episcop), dr. Casian Crăciun – în A. P. 3 I. – ds. pers.

18. *Adresa nr. 4848 / 6 noiembrie 2003* a Centrului Eparhial al Dunării de Jos - în A. P. 3 I. – ds. pers.

*jud. Putna*¹⁹. După aproape trei decenii, ca Arhiepiscop al Tomisului și Dunării de Jos, vrednicul de pomenire dr. Antim Nica îi acordă rangul de iconom stavrofor, cu prilejul unei slujbe arhieresti pe care o săvârșește la Parohia Independența (!)²⁰. Urmare acestui moment atât de important din viața oricărui slujitor al Altarului, părintele Picoș mulțumea Arhiepiscopului Antim pentru rangul acordat, în cuvinte ca acestea:

„...vă mărturisesc că simțăminte de mare cutremurare sufletească ce m-au înfiorat în clipele când Înalta Prea Sfinția Voastră mi-a rostit rugăciunea de împărtășire a harului dumnezeiesc s-au amplificat și s-au exteriorizat prin lacrimile ochilor trupești, întrucât încă o dată mi-a fost dat să aud prin graiul de Arhipăstor blând al Înalta Prea Sfinției Voastre cuvintele Sfântului Apostol Pavel...: «Te îndemn să îți aprinzi harul lui Dumnezeu, cel ce este în tine...» (II Timotei I, 6)... Acestea au ridicat, atunci când mă aflam sub omoforul Înalta Prea Sfinției Voastre și acum, la primirea Gramatei, întrebări ca: «Voi fi în stare să răspund chemării mele? Să fiu la înălțimea la care am fost ridicat?...»²¹».

Cea mai de seamă apreciere a primit-o din partea Înaltpreasfințitului Părinte Casian al Dunării de Jos, în anul 2007, cu prilejul hramului bisericii „Sfinții Trei Ierarhi” din Galați, unde părintele slujea ca preot pensionar îmbisericit. Cu o zi mai înainte împlinise 93 de ani și, ca o recunoaștere a slujirii sale longevive și rodnice, ÎPS Părinte Arhiepiscop i-a acordat cea mai înaltă distincție pentru clerici a Eparhiei Dunării de Jos: „Vrednicia andreiană”.

***Fidel fiu duhovnicesc
și în unitate de sluire și simțire
cu ierarhii Dunării de Jos***

Slujirea de peste șase decenii și jumătate în Biserică i-a intersectat viața cu mulți ierarhi, pentru toți părintele având respect, admirație, amintiri frumoase și rugăciuni de pomenire. Scrisorile pe care le îna-

19. Referat înregistrat sub nr. 1323 / 22 februarie 1949, în A. P. 3 I. – ds. pers.

20. Gramata nr. 2893 / 11 mai 1978, semnată de Arhiepiscopul dr. Antim Nica al Dunării de Jos - în A. P. 3 I. – ds. pers.

21. Scrisoare adresată Arhiepiscopului Dr. Antim Nica al Tomisului și Dunării de Jos, datată 29 mai 1978 - în A. P. 3 I. – ds. pers.

inta ierarhilor se finalizau, invariabil, cu formulele „*Vă sărut dreapta binecuvântătoare...*” sau „*Cu filială dragoste...*”, care, izvorâte din inima sa, din profunda sa conștiință ierarhic-ecclesială și din educația riguroasă pe care o primise în Seminar și Facultate, nu aveau nimic formalist sau fals ci, dimpotrivă, sunau autentic și convingător.

Episcopul Cosma Petrovici l-a primit în Eparhia Dunării de Jos și i-a deschis ușa Centrului Eparhial din Galați, văzând calitățile sale, apreciindu-i-le și dându-i șansa unei cariere administrative bisericești. De altfel, Episcopul Cosma îi face părintelui Picoș poate cel mai complet portret moral – caracterial – profesional, citat în prezentul studiu, mai sus. Despre Episcopul Cosma părintele își amintește:

„... l-am văzut ca pe un conducător sever, riguros, chiar aspru în cazurile unor abateri de la slujirea preoțească sau de la regulamentul administrativ-bisericesc. Avea o anumită asprime, inclusiv în vorbire. (...) Era aspru, dar când pedepsea, o făcea părintește. Cunoștea această dragoste pentru că-i murise soția în 1917, după care, rămânând văduv, și-a crescut singur cei opt copii, apoi s-a călugărit. Era un bun gospodar; a organizat fabrica de lumânări a Centrului Eparhial și tot în timpul său a sădit viță de vie pentru Eparhie.”²²

Însă primul ierarh care s-a apropiat mult de sufletul său a fost Cuviosul Episcop Chesarie al Dunării de Jos, despre care părintele Picoș aduce una dintre cele mai frumoase mărturii privind nevoița și viața de adâncă duhovnicie în care petrecea acest vlădică de Pateric:

„...avea o mare smerenie, o necuprinsă blândețe în chip și în atitudine. Îți era greu să-l superi cu ceva. În personalitatea sa se reliefa plinirea desăvârșită a celor trei voturi monahale: fecioria cugetului, sărăcia deplină – prin lepădarea de bunurile pământești și votul ascultării – prin respectarea canoanelor și a dispozițiilor bisericești. Prin toate aceste calități, era și a rămas pentru mine, personal, și pentru credincioși, un mod de trăire spirituală, conformă cu învățăturile evanghelice. Faptele Preasfinției Sale, izvorâte din virtutea bunătății împodobită cu bunăvoință erau binefaceri împărtășite suferinșilor, săracilor, elevilor, studenților, tuturor celor care ajungeau să-i ceară o mână de ajutor. În anii din urmă am întâlnit creștini care veneau și aprindeau o lumânare

22. Preluare din materialul *Mărturii despre trecut (IV). Trei portrete de arhieri* – interviu luat de Maria Stanciu și publicat în cotidianul gălățean „Viața liberă” din 9 martie 2007, Pagina „Credință”.

vlădicăi Chesarie, amintindu-și cu plăcere că le trimitea la școală bani, cărți, rechizite (...) Ducea o viață aparte, aspră, după regulile călugăriei. Vlădica Chesarie nu dormea în pat; în dormitor avea o scândură pe care se odihnea foarte puțin, la fel ca și călugării din pustie. Țin minte că, la una dintre întâlnirile mele cu Înaltpreasfințitul Tit Simedrea, Mitropolitul Bucovinei, acesta vorbea foarte frumos despre Preasfințitul Chesarie. Spunea: «Dacă vreți să vedeți un monah îmbunătățit, mergeți la Cernica să-l vedeți pe Chesarie, un adevărat călugăr».

Atunci când Eparhia Dunării de Jos, prin Ierarhul nostru va începe un studiu de cuviincioasă cercetare asupra vieții și slujirii Episcopului Chesarie al Dunării de Jos, în vederea pregătirii documentației pentru canonizare, mărturia de față va atârna greu!! Ea vine de la un preot care l-a cunoscut îndeaproape pe neuitatul Episcop Chesarie, și ca ierarh, și ca slujitor în cancelarie, dar și în tainica sa nevoiță de chilie...

Pe Arhiepiscopul dr. Antim Nica l-a cunoscut în perioada 1947-1950 – când acesta a fost episcop-locotenent al Dunării de Jos și în perioada 1973-1994 – când acesta a fost episcop titular apoi Arhiepiscop al (Tomisului și) Dunării de Jos. Au fost compatibili, din punct de vedere spiritual, întrucât s-au asemănat în două mari virtuți: rigoarea liturgică și precizia administrativă. Și îi mai lega ceva: atunci când îl vedea pe părintele Picoș, Arhiepiscopul Antim își amintea de Basarabia sa natală și de tinerețea sa zbuciumată, când și ca arhimandrit și ca arhiereu slujise dincolo de Prut... Despre Arhiepiscopul Antim Nica spune:

„... l-am văzut ca un bun cunoscător în organizarea vieții bisericești, spirituale și administrative, în contextul evenimentelor politice din acea vreme (referire la anii 1947-1950, n.n.). Avea o tactică pedagogică aparte în îndrumarea subalternilor, în valorificarea faptelor bune ale acestora, în evidențierea comportării pline de demnitate... Era agreabil la înfățișare și la port și etala o generozitate aparte față de oricine. Îl socot un conducător bisericesc iscusit, tipul arhiereului aristocrat“.²³

Deși schimbată, după 1990, lumea bisericească dunăreană nu l-a exclus pe bătrânul slujitor, ci i-a recunoscut calitățile și darurile. În primul rând, strategia de valorificare a înțelepciunii preoților „de vază“ și „cu experiență“ cu care actualul Chiriarh al Dunării de Jos, dr. Casian Crăciun și-a început slujirea în această eparhie ca arhiereu-vicar a

23. *Mărturii despre trecut (IV)*.

însemnat „întinerirea“ acestor bătrâni frumoși, aflați la limita dintre uitare și părăsire, în anii '90. ÎPS Părinte Casian l-a simțit mereu aproape pe părintele Picoș, pe care l-a cinstit și l-a evidențiat mereu în fața preoților tineri, dându-l ca model. Din încredințarea ÎPS Sale, mulți ani candidații la preoție pentru parohii din județele Galați și Brăila au fost mărturisiți și pregătiți pentru primirea Tainei Hirotoniei, de către duhovnicescul părinte Costică Picoș. Despre Înaltpreasfințitul Casian, în același interviu citat mai sus, părintele arată:

„Îl văd ca pe un continuator al lucrării duhovnicești și materiale începute cu ani în urmă de predecesorii săi. Este un arhieru neșovăielnic în derularea proiectelor sale și în susținerea structurală a Bisericii de la Dunărea de Jos... (...) A întărit comunitatea de la Dunărea de Jos prin ridicarea câtorva sute de noi locașuri de cult, prin restaurarea celor vechi, prin re-înființarea așezărilor monahale care fuseseră desființate cu aproape jumătate de veac în urmă. Îi admir neoboseala pentru întărirea comuniunii spirituale a clerului, a creștinilor, a tinerilor - elevi și studenți. (...) Este stăruitor și înțelept tâlcuitor al Cuvântului evanghelic, al slujirii filantropice și inspirator al duhului rugăciunii“²⁴

Exprimările de față ne umplu de admirație. Cât de mult își iubeau ierarhul preoții de odinioară! Sentimentele exprimate mai sus, atât de frumos și sincer, ne amintesc de ceea ce ne cere Sfântul Ignatie Teoforul:

„Să le faceți pe toate în unire cu Dumnezeu, având ca întâistător pe episcop... Iubiți-vă totdeauna unii pe alții în Hristos. Să nu fie nimic între voi care să vă poată dezbină, ci uniți-vă cu episcopul...Nu faceți nimic fără episcop....nici nu încercați să vi se pară că este binecuvântat a face ceva de unul singur, ci totul în comun: o singură rugăciune, o singură cerere, o singură minte, o singură nădejde în dragoste, în bucuria cea neprihănită, care este Iisus Hristos“²⁵.

(Și) În acest sens, preoții tineri de astăzi (și nu doar cei tineri!) au mult de învățat de la părintele Picoș!!

24. *Mărturii despre trecut (IV)*.

25. Sfântul IGNATIE TEOFORUL, *Epistola către Magnezieni*, 6, 1-2; 7, 1. Preluare din *Scrierile Părinților Apostolici*, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 1979, colecția „Părinți și Scriitori Bisericești”, vol. 1, pp. 166-167.

***A fi un ucenic bun
- promisiunea pentru a deveni un părinte bun***

Noi îl știm pe preotul Picoș la vârsta senectuții, ca preot bătrân și înduhovnicit. Dar până la a ajunge la această măsură, sfinția sa a crescut, etapă cu etapă, de la vârsta prunciei duhovnicești, până la aceea a maturității, spre cea a deplinătății vieții în Domnul Hristos. La această bună creștere a sa au contribuit o serie de preoți cu mare experiență și așezare duhovnicească și cu adâncă știință de carte, de la care tânărul teolog de odinioară a luat cât a putut mai mult.

Primul care l-a marcat benefic mult a fost preotul profesor Milan Șesan, de la Cernăuți. În timp ce tânărul Costică Picoș era student acolo, preotul Șesan era titularul catedrei de Istorie bisericească și redactor la revista mitropolitană „Candela”. Apropiat de vârstă de tânărul său discipol, preotul profesor Șesan l-a înrâurit și l-a învățat seriozitatea studiului și a scrisului temeinic.

Alte două exemple, apropiate și vii, le-a avut în familie: socrul său, preotul Neculai Popescu din Independența și fratele acestuia, arhimandritul Ioachim Popescu, primul vicar al Episcopiei Ortodoxe Române din America. De la aceștia a deprins râvna și dragostea pentru pravila preoțească, pe care o săvârșea zilnic, încă din tinerețile sale, ca un adevărat monah. Citea zilnic Rugăciunile de dimineață și Utrenia, Ceasurile și Mijloceasurile, Acatistul zilei, Paraclisul Maicii Domnului, câteva capitole din Noul Testament, Rugăciunile de seară și Vecernia. În timpul rămas, citea din Sfinții Părinți, scria, spovedea și slujea. Neconținut, zi de zi, toată viața!

La biserica „Sfânta Sofia” din Galați l-a cunoscut îndeaproape pe părintele Titus Ionășescu, un preot de tradiție, cu chip hieratic și viață de cuvios. De multe ori, în situații și contexte diferite l-am auzit pe părintele Picoș vorbind cu evlavie despre viața de sfințenie a părintelui Titus! Acesta înființase o școală parohială și un fel de cămin cultural, unde copiii săraci primeau lecții și câte ceva de mâncare, gratuit; fondase o mică „Bancă populară”, din dobânzile căreia ajuta săracii din parohie. Toată lumea știa că iarna, părintele Titus, personal, căra lemne cu spatele său la familii cu mulți copii sau trimitea pe cineva să facă această faptă, suportând el toate costurile. La Paști, cele mai sărace

familiei din parohie primeau cozonaci calzi, pe care părintele Ionășescu îi comanda special. Atunci când părintele Titus a fost arestat, preotul Picoș, proaspăt venit la biserica „Sfânta Sofia“ a organizat ceasuri de rugăciune, cu poporul, pentru eliberarea bătrânului. Și Dumnezeu a ascultat și a împlinit rugăciunile! Toată viața, părintele Picoș s-a străduit să urmeze pildei de lucrare a faptei milostive, după modelul înaintașului său.

A urmărit și alte modele de preoți, învățând de la fiecare ce i se potrivea. De la părintele Boris Nedu (biserica „Sfântul Spiridon“) a învățat cum să asculte necazurile oamenilor, cu răbdare și cu bunătate. Așa a devenit un preot „bisericaș“. De la părintele Ștefan Arșic (parohia „Sfântul Haralambie“, fost director al celebrului Colegiu Național „Vasile Alecsandri“) a învățat distincția și felul în care să păstorească intelectualii. Și în această legătură de suflet își are rădăcinile succesul duhovnicesc-misionar pe care l-a avut în anii '90, cu studenții de la diferite Facultăți, care îl căutau și de care era atât de legat, încât diferența de vârstă aproape nu mai conta. Părintele octogenar Picoș era numit, în acea perioadă, „duhovnicul tinerilor“. Astăzi este considerat promotorul revigorării mișcărilor de tineret creștin, în Galațiul post-revoluționar. Aici mă refer direct la A.S.C.O.R., organizație studențească pe care susținut-o și din sânul căreia a convins mai mulți tineri să accepte calea slujirii lui Dumnezeu, ca preoți sau monahi.

La biserica „Sfinții Trei Ierarhi“ a aflat pe părintele Emanoil Hogaș, mai în vârstă, fost profesor la Seminarul Teologic „Sfântul Andrei“, fost consilier eparhial, teolog cu operă, poliglot și preocupat de cultură. L-a apreciat mult pentru maniera elegantă de slujire și pentru rigoarea cu care administrase parohia. Tot aici slujea preotul Vladimir Spiceacu, un liturghisitor de calibru, cu o statură impunătoare și o voce de mare calitate, basarabean. Iubit de popor pentru bonomia sa, a arătat mai-tânărului său coleg cum să coboare la nivelul fiecărui suflet.

Am notat doar câteva nume. Părintele Picoș avea însă un carnet-diptice, în care erau înscrise numele tuturor preoților din municipiul Galați, din ultimul secol²⁶. Pe unii i-a cunoscut direct, pe alții nu,

26. Cândva am împrumutat acest carnet de la părintele Picoș și am transcris numele tuturor preoților respectivi, cât și pomelnicul familiei Picoș, în *Pomelnicul*

dar de la toți a învățat câte ceva și pe toți îi pomenea cu dragoste de ucenic, în fiecare duminică, la Proscomidie!

Ucenicia la aceștia l-a ajutat să devină părinte duhovnicesc pentru enoriașii săi.

***Un capitol trist:
dărâmarea bisericii „Sfânta Sofia“***

Biserica gălățeană în care slujea părintele Picoș incomoda proiectele de re-sistematizare a orașului, specifice anilor industrializării forțate și ai dezrădăcinărilor. Prin ordinul cu nr. 3130/1964, Consiliul de Miniștri aprobă desființarea parohiei „Sfânta Sofia”²⁷ din Galați, începând cu data de 1 februarie 1964. Această hotărâre a fost înaintată retroactiv Eparhiei Dunării de Jos, spre aplicare²⁸, întrucât presiunile începuseră încă de la începutul lui noiembrie 1962, abuziv, printr-un ordin de evacuare, iar dezastrul s-a întâmplat la începutul lui decembrie 1963. Până la acea dată fuseseră dărâmate deja bisericile „Sf. Gheorghe” – monument istoric, „Sf. Ioan Botezătorul” și „Sf. Ilie”. După multe încercări de a găsi soluții pentru salvarea sfântului locaș, la presiunea autorităților locale, fără un ordin scris (care avea să vină, deci, abia peste câteva luni!!!), ci abuziv, s-a procedat la aplicarea procedurii de demolare.

La sărbătoarea Intrării Maicii Domnului în biserică a anului 1963, părintele Picoș și părintele Grigorie Gumeniuc (paroh) au slujit ultima liturghie în biserică „Sf. Sofia”. După slujbă, ajutați de credincioși au scos din biserică sfintele icoane, sfintele vase liturgice, cărțile bisericești, mobilierul. Icoanele împărătești au fost donate bisericii din satul Pisica – com. Grindu, jud. Tulcea, iar arhiva și o parte din bunurile de

Parohiei „Sfinții Trei Ierarhi” din Galați, preoții actuali străduindu-ne să le pomenim, în sămbetele Postului Mare, la „Moși”, „la ctitorie” – a doua zi după hram sau cu alte prilejuri anamnetice.

27. Piatra de temelie pusă în anul 1872. Sfințită în 20 octombrie 1880.

28. Adresa nr. 1033/12 martie 1964 a Centrului Eparhial Galați, prin care se transmite parohiei „Sfânta Sofia” (care nu mai exista – practic – de patru luni, de când se dărâmasese biserica!!!), respectivul ordin, împreună cu programul de repartizare a sectorului parohial la parohiile vecine „Buna Vestire” și „Sf. Trei Ierarhi”, cât și pentru distribuirea personalului la alte parohii.

inventar au mers la bisericile „Sf. Dimitrie“, „Buna Vestire“ și „Sf. Trei Ierarhi“, fiind astfel salvate. Demolarea propriu-zisă a început în ziua de 5 decembrie 1963, părintele înfiorându-ne, iată, după 54 de ani, cu următoarea mărturie:

„Un individ a urcat pe biserică și a legat turla cu un otgon (inițial biserica a avut o turlă, iar după război a fost înălțată și a doua turlă). Otgonul era tras spre partea de apus, de la o distanță de 20-30 m, de un tanc. Se adunaseră mulți creștini, dar erau îndepărtați și împrăștiați... Nu erau polițiști, însă erau mulți securiști în civil. A căzut mai întâi Sfânta Cruce de pe turlă... Oamenii și-au făcut semnul crucii... Inimile noastre plângeau în tăcere.“²⁹

Apoi partea de zid a edificiului a fost dinamitată.

Și astăzi, mulți dintre credincioșii care locuiseră cândva în acea zonă își amintesc de acest capitol trist, care ne arată cât de aberant devine sufletul fără de lumina credinței și cum schizoidizează lumea „după chipul său“. Sechelele acelei lumi triste se resimt până astăzi în mulți oameni și în societatea românească...dar nu putem da timpul înapoi, nici nu putem schimba lumea; și, iată, din nefericire, în condiții de libertate, cu toate eforturile Eparhiei, nici biserica „Sfânta Sofia“³⁰ nu o putem reconstrui, într-un oraș dator cu această restaurare a dreptății! Cu mult efort, la stăruințele Chiriarhului Dunării de Jos și prin implicarea artistului plastic Sergiu Dumitrescu, autorul proiectului, s-a reușit

29. Adresa nr. 1033/12 martie 1964 a Centrului Eparhial Galați

30. Parohia „Sf. Ierarh Varlaam și Sfânta Sofia“ a fost reînființată prin Decizia nr. 186 /20.08.2009 a ÎPS Arhiepiscop dr. Casian al Dunării de Jos (la acea vreme, Episcop al Dunării de Jos), având sectorul parohial în zona de tangență dintre cartierele Țiglina I și Țiglina II și cuprinzând blocuri care aparținuseră parohiei „Schimbarea la Față“ – Galați, nu foarte departe de locul unde a fost cândva istorica biserică „Sfânta Sofia“. Pentru început, viața liturgică a noii parohii „Sfânta Sofia“ se desfășoară în capela cu hramurile „Înălțarea Domnului“, „Sf. Ierarh Varlaam“ și „Sfânta Sofia“, aflată în intersecția din fața Liceului „Sfânta Maria“. Primul slujitor numit la această parohie, reactivată după 50 de ani este preotul Mihai Petrică, slujitor la parohia Smulți, în perioada 14.09.1997 – 1.09.2012, când, prin Decizia nr. 203/2012 a ÎPS dr. Casian al Dunării de Jos a fost transferat la parohia „Sf. Ierarh Varlaam și Sf. Sofia“ din Protopopiatul Galați. La momentul de față, parohia „Sf. Ierarh Varlaam și Sf. Sofia“ se află în etapa de reconstituire a dreptului de proprietate, de identificare a unui amplasament adecvat și de întocmire a unui proiect pentru nouă biserică.

edificarea, în apropierea locului unde fusese cândva biserica „Sfânta Sofia“, a unui monument care amintește de acest capitol dureros din istoria recentă a Galațiului. Pe placa de marmură așezată pe fața de sud a monumentului s-au înscris următoarele cuvinte:

„S-a inaugurat acest monument la Sărbătorile Sfântului Apostol Andrei A.D. 2000, pe locul fostei biserici «Sf. Sofia», demolată abuziv în 1964. PS Casian, Episcopul Dunării de Jos; Ing. Dumitru Nicolae, primarul municipiului Galați”³¹.

Sigur că, după acel moment cumplit, nici credincioșii nu s-au lepădat de credință și nici preoții nu au încetat a sluji! Dimpotrivă, credința a sporit și s-a făcut ca un rug ce mistuiește răutatea din oameni și unește cerul cu pământul. Preotul Picoș a fost transferat la biserica „Sfinții Trei Ierarhi“, adunând în jurul său creștinii, „precum adună cloșca sub aripi puii săi“. În biblioteca acestei parohii se află astăzi „Liturghierul“ părintelui Picoș, pe care, cu acel prilej nefericit, nota „21.11.1963. *Ultima Sfântă Liturghie oficiată la biserica Sfânta Sofia*”³² și semna.

31. Monumentul are și un al doilea înscris, pe partea de vest. Este o placă de marmură salvată de la biserica demolată, pe care sunt înscrise „Parohienii Bisericii «Sf. Sofia», morți pentru întregirea neamului“. Sunt 39 de nume de eroi, săpate în piatră, care fuseseră adesea pomenite de părintele Titus Ionășescu – inițiatorul, împreună cu „Ioan Dobra și Ghe.“, al acestui gest de recunoștință.

32. *Liturghier*, București, E.I.B.M.B.O.R., 1956, înregistrat în inventarul Parohiei „Sfinții Trei Ierarhi“ sub nr. 301. Pe pagina de titlu a acestei cărți se mai află și alte însemnări ale părintelui Picoș: 1.) „Pr. Picoș. O. Constantin. Dela biserica Sfânta Sofia, la care am slujit de la 1 noiembrie 1952, la 1 decembrie 1963. Biserica demolată în ziua de 5 decembrie 1963, prin dinamitare. Pr. C. Picoș“; 2.) „Dăruit la biserica «Sf. Trei Ierarhi» din Galați, cu prilejul sfințirii bisericii – 21 octombrie 1979; 3.) „«Sf. Sofia» – pr. Titus Ionășescu decedat 19 ian. 1962; «Sf. Sofia» – pr. Gumeniuc Grigore † 9 martie 1967; «Sf. Trei Ierarhi» – pr. Spiciacu Vladimir † sept 1978; «Sf. Trei Ierarhi» – pr. Hogaș Emanuel † nov. 1985; 4.) „Legată de mine, Pr. Picoș Const., 20 ian. 1993“. Am cooperat din nou această carte cu atâta semnificație spirituală pentru viața și slujirea părintelui Picoș și am înscris pe forțat: „Biserica «Sfinții Trei Ierarhi», Galați, 10 iunie 2005. Am legat iarăși acest Liturghier – document, mărturie sfântă a unei biserici martire și a slujirii unor minunați părinți: pr. Titus Ionășescu, pr. Vladimir Spiceacu, pr. Emanoil Hogaș, pr. Grigore Gumeniuc și, îndeosebi, pr. Costică Picoș – proprietarul și slujitorul. Cu pioșenie, pr. Lucian Petroaia“.

***Mărturisitor al lui Hristos
în vremuri atee***

După 1948, în țara noastră se instala un nou regim, care avea să promoveze îndepărtarea omului de Biserică și de Hristos, printr-o doctrină aberantă, impusă sub toate formele și prin tot felul de metode, îndeosebi interdictive și coercitive în ceea ce privește practicarea credinței. Galațiul a avut parte, parcă, de o strategie mai „atent” și cu mai mult „zel” aplicată, comparativ cu alte zone / orașe din țară. Mai întâi, în oraș era cantonată încă garnizoana rusească (peste 2300 de militari și civili ruși, retrași treptat după iunie 1958), supraveghind riguros fenomenul de comunizare forțată și sistematică la care erau supuși autohtonii. În câțiva ani, pe motivul reconstruirii și resistemătizării din epoca industrializării megalomane, în Galați au fost ucise mai multe biserici, prin diverse forme: demolare („Sfântul Gheorghe” – în 1962, „Sfânta Sofia” – în 1963, „Sfântul Ioan” – 1964), incendiere („Sfântul Ilie”), deposedare de enorie și părăsire („Sfântul Dimitrie”, „Izvorul Tămăduirii” – mai târziu, după anii 1975). Eparhia – principala forță spirituală a zonei, care rezista presiunii, în perioada respectivă a pierdut, prin expropriere, și Orfelinatul „Sfântul Vasile cel Mare” – în 1948 și Palatul Episcopal – în 1963.

Dar cea mai perfidă formă de a lovi a fost intimidarea și izolarea ierarhului, prin lovirea celor mai apropiați dintre împreună-lucrătorii săi. Așa se face că, în 1951, pe când părintele Picoș era secretar eparhial și devotat colaborator al cuviosului episcop Chesarie, dar și un preot respectabil în oraș, a fost ridicat de organele represive, pentru a fi cercetat. La secția de miliție, un ofițer l-a anchetat cu multă duritate, toată noaptea; pentru a-l înfricoșa, folosea un limbaj trivial și, mai ales, înjura cumplit de cele sfinte. L-a agresat chiar și fizic. Întrebările sale vizau persoana și lucrarea sfântului episcop Chesarie!!! Părintele Picoș s-a dovedit întru totul fidel episcopului său, căruia nimeni nu putea să îi impute ceva și pe care l-a apărat cu multă căldură, de insinuările și acuzele ce i se aduceau. Mai mult, după câteva ore petrecute ca într-un iad, sub o presiune psihologică teribilă, anchetatul, cu mult calm, s-a adresat anchetatorului foarte nervos de insuccesul său:

„Domnule ofițer, nu trebuie să vă tulburați atât de mult. Putem găsi termeni de dialog, întrucât noi avem multe în comun!”. „Ce să avem noi în comun, popo?”, a ripostat celălalt. „Uitați-vă. Amândoi iubim adevărul și ne ferim de minciună, sub toate formele ei. Apoi suntem corecți cu oamenii; nu facem nimănui nicio nedreptate. Și, mai presus de toate, suntem, amândoi, credincioși!...”. „Cum poți să spui aceasta, nemernicule? Eu nu cred în Dumnezeuul tău!”. „Ba da, credeți foarte mult și Îl mărturișiți chiar. De câteva ore, de când vorbim, cel mai des pronunțați sfintele cuvinte «Dumnezeu», «Biserică», «Cruce», «Grijanie»...”

Milițianul a rămas blocat! Dimineață, părintele a fost eliberat, fără să se fi obținut nimic de la el: nicio delațiune și, mai ales, nicio făgăduință de colaborare!

Povestea nu se termină aici. După 39 de ani, în 1990, pe strada Brăilei, părintele Picoș este oprit de un domn. „Părinte, scuzați-mă. Știți cine sunt?”. Îl recunoscuse imediat, desigur, întrucât nu uitase niciodată acele ceasuri de groază, nici chipul, vocea!... „Vă rog să îmi dați iertare pentru tot ceea ce v-am greșit”. Și acolo, pe trotuar, printre trecători curioși, părintele Picoș a dat iertare și binecuvântare fostului său chinuitor!!! A rămas între ei chiar o legătură de suflet; fostul ofițer de miliție, pensionar deja, venea uneori la biserică, pentru a-l vedea pe părintele Picoș slujind și pentru a-l asculta predicând despre iubirea lui Hristos pentru noi, oamenii! Torționarul ateu se convertise! Era rodul răbdării, înțelepciunii, credinței, iubirii și rugăciunii părintelui, care, prin 2003, mi-a relatat personal această întâmplare, cu rugămintea (atunci!) de a nu o mai spune nimănui...

Din opera omiletică și catehetică

În perioada 1950-1989, recomandările Episcopilor Dunării de Jos Chesarie și Antim erau ca preoții să nu predice liber, ci să citească, și în duminici și în sărbători, cuvântul de învățătură de la sfârșitul Sfintei Liturghii, de după Sfintele Taine (îndeosebi Botezul și Cununia) și cu prilejul diverselor ierurgii (mai ales la înmormântări). Pentru acesta, preoții din perioada aceea își scriau predicile, scriindu-le „*manu propria*” sau bătându-le la mașina de scris. Astfel au apărut adevărate opere omiletice, în manuscris, un tezaur care va trebui pus în valoare prin publicare în volume de predici. Și părintele Picoș are

o astfel de colecție de predici, peste 200, păstrate în manuscris în arhiva familiei³³.

Cu acrivia-i bine cunoscută, părintele pregătea o predică timp de 2 sau 3 săptămâni. Se documenta temeinic, folosind surse normative și puținele cărți de predici care circulau în perioada aceea, cele mai multe rămase din perioada interbelică. Urmare unei succinte analize pe care am realizat-o asupra cuvântărilor sale, am constatat că acestea prezintă mai multe caracteristici:

- sunt extrem de bine întemeiate scripturistic, cu versete alese, la subiect, și cu citări foarte precise:

- sunt temeinic ancorate în literatura patristică, folosind texte de la cei mai mari Sfinți Părinți ai Bisericii și de la marii teologi români;

- multe dintre cuvântări, îndeosebi acolo unde se impunea, conțin argumente canonice și citări din literatura canonică de specialitate;

- îndeosebi textele prezentate în cadrul conferințelor preoțești au referiri la Statutul Bisericii Ortodoxe Române și la alte Regulamente și surse legislative bisericești:

- în construcția logică și teologică, preotul autor citează uneori din opera Patriarhilor României Justinian și Iustin și din scrisul episcopului Chesarie și al Arhiepiscopului Antim;

- cele mai multe dintre predici au un caracter moral sau ușor apologetic, dezbătând teme lesne de receptat de către credincioși și evitând orice aluzie la viața politică a timpului;

- prezentarea învățăturilor de credință se face cu mare abilitate, folosind (și) temele agreate de regimul timpului: pacea, munca, ordinea socială, patriotismul, frățietatea, dialogul dintre popoare și religii etc.;

33. Pentru această succintă analiză, am avut la dispoziție 10 astfel de predici, în fotocopie. Mi le-a pus la dispoziție prof. dr. Mihaela Picoș, fiica părintelui, care lucra la pregătirea, pentru publicare, a unui îndrumar liturgic, reconstituit din notele de lectură și fragmentele de cateheză liturgică din arhiva părintelui Picoș. Pe aceeași linie, împreună cu d-ra profesoară, proiectasem publicarea unui prim volum din predicile părintelui Costică Picoș. Din nefericire, prematur și pe neașteptate, Mihaela Picoș a trecut la cele veșnice în noaptea zilei de 3 spre 4 octombrie 2018, la Spitalul de Urgență „Sfântul Andrei” din Galați, fiind înmormântată în ziua de 6 octombrie 2018!

– de remarcat faptul că toate predicile sunt scrise de mână, cu o caligrafie perfectă, cu puține ștersături și tăieturi, într-o limbă română frumoasă, fără greșeli gramaticale și de punctuație;

– unele dintre predici sau conferințe prezintă adaosuri, completări sau notițe, realizate de autor după lecturarea lor sau în cazul în care au fost reluate și susținute din nou.

Pentru exemplificare, într-o predică la Bobotează, părintele Picoș se adresa astfel credincioșilor săi:

„[Se pune întrebarea – adaos ulterior, n. n.]: dacă apa s-a sfințit și s-a curățit prin afundarea în ea a Mântuitorului Iisus Hristos [acum aproape 2000 de ani – adaos ulterior, n. n.], de ce această sfințire a apei se face din nou, în fiecare an, de către Biserica Ortodoxă? Iată de ce: Omul continuă să poarte în el înclinarea spre păcat [greșeli– adaos ulterior, n.n.], sămânța păcatului și, având voie liberă, poate să îngăduie acestei înclinări să se prefacă în păcat; iar prin păcatul său, omul – ca și strămoșul său dintru început – pângărește tot ce atinge. Domnul ns. Iisus Hristos a întemeiat Biserica Sa pe pământ, ca ea, prin puterea Sf. Duh și prin rugăciunile sfințiților slujitori, să fie mereu un izvor nesecat de sfințire și de viață. Sf. Biserică pogoară harul lui Dumnezeu peste apa sfințită și stropind cu ea toate lucrurile de care se folosește omul în lumea aceasta, și dând omului să guste din ea, ajută la curățirea și sfințirea tuturor.”³⁴

Uneori cuvântul său capătă mai multă consistență teologică, dar folosește, în mod pedagogic, pentru a fi înțeles de credincioși, metafore sau analogii:

„Sf. Ev. ne mai spune că Fața Domnului Iisus a devenit strălucitoare ca soarele. Și noi trebuie să fim o lumină în lume, prin toate manifestările ns. (noastre, n.n.) Prin întreaga ns. lucrare, în toate împrejurările vieții ns. trebuie să strălucim, pentru că fără strălucire nu-i posibilă lumina. Steaua care nu mai strălucește pe cer, flacăra care nu mai luminează în cămin sunt pe cale de a se stinge. Dar precum copilul strălucește prin frumusețea și nevinovăția chipului său, tot așa sufletul strălucește prin virtuțile sale. Sufletul are rostul să ne încadreze ființa într-o permanentă strălucire; și aceasta o realizează prin frumusețea morală. Prin aceasta noi ne apropiem de Dumnezeu. Ne transfigurăm. În ce constă transfigurarea? În certitudinea că totul este de la Dumnezeu, că oriunde este

34. *Predică la sărbătoarea Botezului Domnului*, 6 ianuarie 1967, mss, pp. 2-3.

Dumnezeu (...) Avem nevoie de a vedea, de a cunoaște? Dumnezeu este Adevărul, Dumnezeu este lumina. Avem nevoie de direcție? El este Calea. Avem nevoie de mâncare? El este pâinea vieții. Avem nevoie de înțelegere și bunătate? Domnul Iisus ne cheamă: «Veniți la Mine...»³⁵.

În cazul panigiricelor, părintele realiza sinteze ale vieților sfinților, folosind Sinaxarele, textele Proloagelor și alte surse aghiografice. Toate omiliile de acest gen se finalizează cu aplicații directe la viața credincioșilor, precum aceasta:

„Să nu se stingă rugăciunea ns. către p. Cuv. Parascheva; să nu slăbească credința ns; să lumineze mereu în inimile ns. flacăra iubirii pentru Mântuitorul și pentru aproapele ns. Să nu piară din noi setea de mântuire, ci neclintiți să ne călăuzim pașii pe drumul care duce în împărăția slavei, unde avem puțința să ne unim cu P.C. Maica ns. Paraschiva, în sânul iubitului ns. Tată ceresc...“³⁶

Activitatea catehetică în cadrul conferințelor preoțești

Cele mai directe și eficiente modalități de formare continuă a clerului în perioada de dinainte de 1989 au fost conferințele preoțești, numite atunci și „Conferințe de orientare“. Aceasta a fost o inițiativă ingenioasă a fericitului întru adormire Patriarh Justinian, căruia, Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române i-a destinat întregul an 2017 pentru a fi redescoperit, evocat și cinstit, la nivelul parohiilor, mănăstirilor, școlilor teologice, prin diverse proiecte și programe așezate sub genericul „2017 – Anul comemorativ Justinian Patriarhul și al apărătorilor Ortodoxiei în timpul comunismului“. Prin aceste conferințe se reușea menținerea legăturii duhovnicești și eclesiale dintre ierarhia superioară, clerul slujitor și poporul dreptcredincios; se păstra unitatea în Hristos, din care izvorăște puterea de nebiruit a Bisericii! Pe de altă parte, preoțimea lua cunoștință de toate noutățile de natură teologică, catehetică și omiletică, pastorală, ecumenică, culturală, în timpul aceluiași regim, atât de ostil Bisericii.

35. *Predică la Schimbarea la Față*, 6 august 1967, mss., pp. 4-5.

36. *Predică la Sărbătoarea Sfintei Preacuvioasei Maicii noastre Parascheva*, 14 octombrie 1968, mss., p. 10.

La conferințele preoțești erau chemați să susțină referate cei mai pregătiți dintre preoți, cu activitate liturgică, duhovnicească și pastoral-misionară model. Între acești referenți, la Dunărea de Jos strălucea dinamicul preot Costică Picoș, alături de colegii săi de generație, de același calibru duhovnicesc și cultural: pr. dr. Nicolae Grosu, pr. Igor Jechiu, pr. Gh. Buruiană, pr. Simeon Vârgolici ș.a.

La o conferință preoțească din anul 1974 prezintă un plan-cadru extrem de bine pus la punct, pe tema „*Experiențe pastorale în propovăduirea, apărarea și păstrarea dreptei credințe. Schiță*”³⁷. Dincolo de planul minuțios întocmit, remarcăm o bibliografie temeinică, în care citează lucrări din operele unor ierarhi și profesori de teologie de marcă, precum: Patriarhul Justinian, Mitropolitul Nicolae Corneanu, Episcopul Vasile Coman, pr. prof. dr. Petre Vintilescu, pr. prof. dr. Ene Braniște, diac. prof. dr. Nicolae Balca, pr. prof. dr. Grigorie Marcu, pr. conf. dr. Alexandru Moisuc, pr. prof. dr. Petre Deheleanu și prof. dr. Ioan Zăgrean. Iată pe ce nume și pe ce opere își întemeia părintele Picoș o conferință, pe o temă esențială: propovăduirea și apărarea dreptei credințe, în timpuri potrivnice credinței! Pe aceeași notă, continuă și cu o temă foarte dezbătută – cinstirea Duminicii, în perioada în care unele culte neoprotestante porniseră agresivități confesionale, discrete, dar puternice, asupra credincioșilor ortodocși.³⁸

Prin firea și formația sa de bun slujitor, prefera temele liturgice, pe care le dezvoltă în lucrări bine întemeiate pe bibliografii atent selectate. Într-o conferință din anul 1976³⁹ pledează mai ales pentru însemnătatea latreutică și funcția didactică a sfintelor icoane⁴⁰:

37. *Conferință de orientare*, 19 martie 1974, mss., 8 p.

38. Referatul *Duminica e ziua de odihnă a creștinului*, susținut în cadrul Conferinței administrative din 30 octombrie 1975, ca urmare a ordinului Sfintei Arhiepiscopii a Tomisului și Dunării de Jos cu nr. 7624/1975, mss., 16 p.

39. Referatul *Cultul divin – mijloc de apărare a dreptei credințe, de promovare a vieții morale și de slujire a năzuințelor omenirii contemporane*, susținut în cadrul Conferinței de orientare din 30 noiembrie 1976, ca urmare a ordinului 1391/1976 al Protoieriei Galați, mss., 29 p.

40. Am ales intenționat această temă, întrucât anul 2017 este rânduit, de Sfântul Sinod al Bisericii noastre, drept „Anul omagial al Sfintelor Icoane, al iconarilor și pictorilor bisericești”.

„Pictura bisericească... atrage, îndeamnă și trezește pe credincioși la religiozitate, la întărirea și sporirea vieții religioase, îi învață ca și un tratat catehetic, fără să citească dogmele credinței, prin spiritualizarea bizantină a chipurilor pline de sfințenie și cuvioșie sau prin expresia atonită a pictorului călugăr, Manuel Panselin – «Rafaelul Orientului»⁴¹.

O altă temă foarte spinoasă, care angaja Biserica într-o permanentă luptă de menținere a echilibrului și imaginii curate, într-o perioadă în care (ca și astăzi, de altfel!) preoții erau discreditați și, realmente vânați, este cea a slujitorului sfințit. Preoții erau foarte vizați de aparatul de control al regimului, iar frica de represiune era mare, mai ales că erau încă proaspete rănille lăsate în corpul slujitorilor de masacrul pe care îl produsese Decretul 410 / 1959, cu doar un deceniu și ceva mai înainte. Mai mult, după cum se știe, (ca și astăzi!), opinia publică era ostilă preotului, care nu putea și nu trebuia să apară oriunde, oricând, oricum. Părintele Picoș redactează o conferință în care prezintă exigențele slujirii preotului în acele timpuri. Mai întâi arată, ca o mărturisire a lui Hristos, necesitatea purtării uniformei preoțești în tot locul, întrucât aceasta este

„semnul suferinței Mântuitorului în Sfintele lui Patimi... și semnul consacării interioare. Îmbrăcămintea preoțească impune respect, dar este și stavilă... Ea nu permite intrarea în locuri infamante, nu permite întovărășirea în acțiuni degradante⁴².

În al doilea rând, preotul are de respectat norme morale și canoane, care nu se pot impune altor oameni, dar care îl feresc de câteva dintre lucrurile care îl pot degrada atât în fața oamenilor, cât și înaintea lui Dumnezeu:

„Beția, jocul de cărți, arghirofilia, imoralitatea, furtul, fumatul, petrecerile, o glumă necuviincioasă, o familiaritate mai pronunțată față de femei, participarea la petreceri zgomotoase, mândria, luxul...⁴³.

Demnă de admirație este o lucrare eminentă pe care părintele Costică Picoș o redactează, o susține și ne-o lasă ca model, ca urmare a

41. Referatul *Cultul divin...*, mss., p. 14.

42. Referatul *Conduita preotului – factor important în activitatea misionară*, pregătit pentru conferința lunară, la nivelul protopopiatului Tecuci, 2 octombrie 1983, mss., pp. 8-9.

43. Referatul *Conduita preotului*, mss., p. 7.

cinstirii fericitului întru pomenire Patriarh Justinian, aniversat atunci la 75 de ani de viață (22 februarie 1976). Preotul-autor realizează o radiografie a vieții și lucrării, providențiale pentru Biserica Ortodoxă Română, ale Patriarhului Justinian,⁴⁴ folosind volumele din „Apostolatul social” și punctând câteva dintre caracteristicile slujirii în Biserica noastră, în timpul Patriarhului Justinian, pe temeliile mai-vechilor instituții (mănăstiri, bolnițe, școli, tipografii), programe (de asistență socială, pastorație, viață culturală) și opere nemuritoare de la noi (biserici-monument, tipărituri, piese de artă bisericească), începând cu perioada apostolică și continuând cu epoca marilor mitropoliți, evocând evenimente istorice de maximă importanță și sosind în deceniul al V-lea al secolului XX, când Patriarhul Justinian preia timona Bisericii noastre. Astfel autorul vorbește de:

- noua organizare administrativă a Bisericii noastre și evocă momentele istorice ale ridicării în rang a unor Eparhii, între care și cea a Tomisului și Dunării de Jos atunci, ridicată la rang de Arhiepiscopie, în 1975;
- elaborarea unui nou Statut al Bisericii, adaptat cerințelor timpului;
- menținerea și dezvoltarea unor instituții de învățământ teologic, preuniversitar și universitar, sub patronajul spiritual și administrativ al Bisericii;
- susținerea unui ecumenism local interconfesional necesar și a unor relații interbisericești și interreligioase cu deschidere internațională;
- începerea unui necesar proces de studiu și canonizare a unor ierarhi, cuvioși și martiri români, proces care continuă până astăzi;
- reorganizarea monahismului și consolidarea lui;
- inițierea cursurilor de îndrumare pentru cler, începând cu anul 1949;
- ajutorarea preoțimii prin înființarea instituției „C.A.R. - Cler” și a unor „Case de pensii”, „Case de odihnă” și „Case sanatoriale”, la nivelul tuturor eparhiilor;

44. Referatul *Apostolatul social în B.O.R., la a 75-a aniversare a PF Patriarh Justinian*, conferință de orientare susținută la 30 martie 1976, mss., 22 p.

– menținerea legăturilor spirituale ale Bisericii cu credincioșii români de peste hotare, program cu caracter profetic (având în vedere extinderea diasporei românești de astăzi!), despre care Patriarhul arăta:

„Ortodoxia reprezintă sămânța cea nouă și cea mai bună și păstrează în ea tot ce este de trebuință ca într-o bună zi să poată crește iarăși pomul roditor de bună roadă duhovnicească, la umbra căruia întreaga creștinătate – cea una și nedespărțită să se odihnească”⁴⁵.

Apreciind în plen lucrarea Patriarhului Justinian, referentul concluziona:

„Datorită acestei clarviziuni, B.O.R. s-a încadrat în noile condiții de existență și înțelegând formele noi ale slujirii sale sociale, pune în practică, prin slujitorii și credincioșii ei, îndemnul, povățuirile și îndrumările cuprinse în lucrarea «Apostolat social». Prin îmbogățirea teologiei practice ortodoxe nu este greu ca Biserica să dea răspuns, în orice moment, la problemele esențiale ale actualității...”⁴⁶.

Cuvinte de folos

Așezarea sa duhovnicească – un dat ființial cultivat prin rugăciune, viață curată și slujire neconținută, cât și preocupările sale cărturărești au dat părintelui Picoș o experiență adesea întâlnită și la alți preoți din generația sa și de mai dinainte. Prin definiție, preotul bătrân este un înțelept, iar dacă înțelepciunea sa este dublată de o viață curată, unită cu Hristos, el capătă harisma duhovniciei. Ceva din acestea avea și părintele Picoș, pe care lumea îl căuta și îi cerea cuvânt de folos, așa cum, în lumea Patericului, ucenicul își cercetează avva, pentru a găsi răspuns la frământările sale.

Este mare păcat că părintele nu și-a scris memoriile! Și nici nu a redactat articole sau studii, spre a le publica⁴⁷. Ar fi putut lăsa și operă

45. Patriarhul JUSTINIAN, *Apostolatul social*, Editura Institutului Biblic și de Misiune al B.O.R., București, vol. X, p. 147.

46. Referatul *Apostolatul social în B.O.R., la a 75-a aniversare a PF Patriarh Justinian...*, mss., p. 20.

47. Am cercetat câteva dintre ziarele, revistele și periodicele bisericești și laice care au circulat la noi după anii 1970 și până spre anii 1995 și nu am aflat articole sau studii semnate de pr. Costică Picoș. A publicat: omilia tematică *Împotriva parazitismului social. La duminica a XVI-a după Rusali*, în „Îndrumător bisericesc, misio-

teologică. Dar teologia sa a avut un caracter practic, aplicat, pastoral și duhovnicesc. A zidit creștinii (îndeosebi tinerii, în primii ani de după 1990) duhovnicește, stând cu ei mii și mii de ceasuri în Taina Spovedaniei; a ctitorit suflete în Hristos, prin cuvântul său înflăcărat, de la amvon. A unit mereu oamenii cu Hristos! I-a unit între ei. Parohiile unde slujise aveau cele mai frumoase comunități, vii! A unit și preoții, mereu. La altarul bisericii „Sfinții Trei Ierarhi” din Galați – se știa – era armonie deplină între slujitori (și) grație prezenței și harismei unificatoare ale părintelui Picoș.

Selectăm aici câteva dintre exprimările sale, apoftegmatice, care par a fi mai actuale începutului de mileniu trei.

– Cum să trăim duhovnicește ca să împlinim voia lui Dumnezeu: *„Gândul și fapta pe care o săvârșim să fie în numele Domnului... Nu condiționezi fapta bună în folosul personal, ci să o faci pentru credință, în numele Domnului. Numai atunci va fi primită și Dumnezeu te va răsplăti după cuviință”*⁴⁸

– Cum să ne rugăm: *„În rugăciune trebuie să vorbești cu Dumnezeu, dar nu cu glas tare. Totuși, când rostești sfintele cuvinte, trebuie să ia parte la rugă și urechea, dar să nu faci ca fariseii din Vechiul Testament, care gesticulau și strigau...”*⁴⁹.

– Este grea misiunea de preot? *„Preoția, dincolo de dogme și învățături, trebuie să fie o mărturisire de credință... În slujirea duhovnicească a sufletelor doritoare ca să trăiască învățătura creștin – ortodoxă trebuie să ai vocație. Degeaba memorezi dogme și învățături, dacă ele nu sunt acoperite de fapte creștinești. Pe mine credincioșii m-au învățat Teologia; punându-mi întrebări, m-au obligat să studiez din nou manualele, să merg la Filocalie, la Sfinții Părinți”*⁵⁰.

nar și patriotic” (3), Editura Arhiepiscopiei Tomisului și Dunării de Jos, Galați, 1987, pp. 33-36; articolul *In memoriam. Preotul Anghel Marola*, în revista „Călăuză ortodoxă”, XII (2001), nr. 149, p. 21.

48. Interviu *O viață închinată pe altarul credinței. P.c. pr. Constantin Picoș*, realizat de Violeta Ionescu și publicat parțial în revista eparhială „Călăuză Ortodoxă”, IV (1994), nr. 69-70, p. 12.

49. Din interviul *Mărturii despre trecut (IV). Trei portrete de arhierie* luat de Maria Stanciu și publicat în cotidianul gălățean „Viața liberă” din 9 martie 2007, Pagina „Credință”.

50. Din interviul *Mărturii despre trecut (IV)*.

– Cum trebuie să slujească preotul: *„Trebuie să ne ferim de ritualism, de formalisme, de automatisme. Preotul să citească din carte. Cartea, dar și preotul care citește, conving”*⁵¹.

– Care este secretul unui bun duhovnic: *„Secretul unui bun duhovnic este: să nu te grăbești. Nu numai în scaunul de mărturisire, ci și în viața de toate zilele! Să ai răbdare să ascuți oamenii! Un necaz mărturisit pe jumătate este mângâiat”*⁵².

– Un mesaj pentru slujitorii bisericești și creștinii mileniului III: *„Timpul de astăzi impune o nouă dinamică a Bisericii. Trebuie să zvâcnim deodată cu lumea, să ținem pasul cu ea, dar fără a face vreun compromis”*⁵³.

***„Fericit este cel pe care l-ai chemat și l-ai ales, Doamne!”
Ceasul răsplătirilor***

Călătoria pământească, plină de primejdii, dar presărată și cu multe bucurii a părintelui Picoș s-a încheiat la 21 octombrie 2008. Nu a avut suferințe mari, ci a așteptat, împăciuit, trecerea spre cele veșnice, pregătindu-se din vreme prin multă rugăciune și așteptând întâlnirea cu Domnul Hristos, cu Maica Domnului și cu toți sfinții, dar și revederea cu bunii săi părinți, cu jertfelnica preoteasă Alexandrina – „măicuța” (cum era cunoscută de toți cei din familie și din enorie) și cu toți credincioșii pe care i-a slujit și care trecuseră la cele veșnice înainte de sfinția sa. La slujba „Stâlpilor” a participat și ÎPS Casian, rugându-se pentru odihna sufletului părintelui Costică și adresându-se, plin de compasiune, familiei și tuturor celor prezenți.

Înmormântarea a avut loc în ziua de 23 octombrie 2008, părintele fiind petrecut la locul său de odihnă din cimitirul „Eternitatea” din Galați de mulți slujitori din generația sa, dar și de mulți preoți tineri și credincioși.⁵⁴ La momentul convenit, alături de cuvântul preotului iconom

51. Diac. Lucian PETROAIA, „Slujitori de ieri și de astăzi. Despre slujirea duhovnicească. Pr. Ic. St. Costică Picoș”, în revista eparhială *Călăuză Ortodoxă*, X (1999), nr. 128-129, p. 25.

52. Interviu *O viață închinată pe altarul credinței. P.C. pr. Constantin Picoș...*, p. 12.

53. Diac. Lucian PETROAIA, „Slujitori de ieri și de astăzi. Despre slujirea duhovnicească”, p. 25.

54. Pr. Lucian PETROAIA, „In memoriam. A trecut la Domnul pr. ic. stav. Constantin Picoș”, în revista eparhială *Călăuză ortodoxă*, XIX (2008), nr. 238-239, pp. 26-27.

stavrofor Gheorghe Buruiană și al p. cuv. arhim. Nichifor Horia, starețul Mănăstirii „Sfinții Trei Ierarhi” și ucenic iubit al părintelui s-a dat citire mesajului de condoleanțe al ÎPS Casian al Dunării de Jos, din care cităm:

„Ceea ce reținem din lucrarea pastorală, misionară și catehetică duhovnicească a acestui vrednic slujitor al altarului Domnului este marea sa disponibilitate în slujire... unind rugăciunea personală, familială și parohială cu iubirea sinceră față de credincioși”⁵⁵.

În loc de concluzii

Ne lipsesc mult acești bătrâni minunați! Ei sunt „bunicii noștri duhovnicești”. Pe temeliiile rugăciunilor lor ne-am născut și creștem duhovnicește; din faptele lor și din lucrarea lor împrumutăm modele, luăm putere. Reprezentant al unei generații de preoți puternici, mărturisitori, părintele Picoș a avut darul lui Dumnezeu asupra lui! Slujirea, cuvântul, fapta milostivă și delicatețea felului de a fi sunt câteva coordonate care pot contura personalitatea sa, ca om și sacerdot. De Sus rămâne rugător pentru noi! Am această convingere vie, mai ales că, în ziua de 28 noiembrie 2012, cu prilejul resfințirii bisericii „Sfinții Trei Ierarhi” din Galați, în prezența ÎPS Arhiepiscop Casian al Dunării de Jos și a ÎPS Mitropolit Dionisie al Corintului, împreună cu părintele Ionel Rotaru și cu părintele Petrică Gheorghe am așezat în pânțele Sfintei Mese, pentru totdeauna, carnetul-pomelnic al părintelui Picoș! Astfel, l-am „zidit” pentru totdeauna în altarul bisericii unde a slujit în etapa a treia a vieții sale, sfinția sa rămânând rugător pentru noi, iar noi rugându-ne mereu, real, în comuniune cu dânsul!

Să ne rugăm Bunului Dumnezeu să nu îngăduie să se piardă stirpea unor astfel de slujitori! Și creștinii de astăzi au dreptul de a avea preoți la fel de luminați și de jertfelnici ca aceia de odinioară.

55. În legătură cu acest moment de durere, dar și de nădejde și credință în Înviere, am consemnat în *Sinodicul Parohiei „Sfinții Trei Ierarhi” din Galați*, printre altele: „21-23 octombrie 2008 (...) A fost un preot duhovnicesc și pasionat de cultură, bun slujitor și predicator. Regimul comunist l-a șicanat, încercând să-l elimine, dar Domnul a avut altă rânduială cu el. A păstorit cu multă râvnă la «Trei Ierarhi» și, încărcat de ani (94), cu pletele și barba albe de rugăciune, împovărat de fapte bune, a trecut la Domnul, lin și luminos (...) Pr. Lucian Petroaia, paroh”.

Personal, cred că toți cei care și-au intersectat viața lor cu viața părintelui Picoș, au fost marcați de sufletul său bun și blând. Acestea sunt, de fapt, luminile și marile lui lăsaminte: suflete mângâiate, inimi alinate, nădejdi reînviatăe! Vieți împuternicite cu harul lui Dumnezeu, care întotdeauna lucrează bogat roditor prin astfel de slujitori harismatici!